

2007 MALİ İZLEME RAPORU (ARA RAPOR)

EKONOMİYE GÜVEN VE BEKLENTİLER ANKETİ

Yrd. Doç. Dr. Binhan Elif YILMAZ
Arş. Gör. Murat ÇAK
Arş. Gör. Murat ŞEKER

İSMMMO Yayın No 89

Kapak Tasarım ve Uygulama: Evren Günay

Baskı ve Cilt

TOR OFSET SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

İmam Çeşme Caddesi No: 25/2 Ayazağa/Şişli/İSTANBUL

Telefon: 0212 332 08 38 (pbx) Faks: 0212 332 08 39

tor@torofset.com.tr

İSMMMO

Kurtuluş Caddesi No: 152 Şişli/İSTANBUL

Telefon: 0212 315 84 00 E-Mail: ismmmo@ismmmo.org.tr

www.istanbulsmmmmodasi.org.tr

(Yayında Kataloqlama Bilgisi)

Yılmaz, Binhan Elif

2007 mali izleme raporu (ara rapor) ekonomiye güven ve beklentiler anketi/Binhan Elif Yılmaz; Murat Çak; Murat Şeker.-İstanbul: İSMMMO, 2007
109s.; 29sm.- (İSMMMO Yayınları; 89)

ISBN: 978-975-555-130-2

1. Türkiye -- Ekonomik Durum - Rapor I. Çak, Murat II. Şeker, Murat
330.9561

Sunuş

Ekonominin unsurlarını toplum adına denetleyen, Türk muhasebe mesleğinin üyelerini ülkemizde ve uluslararası düzeyde saygın bir konuma getirmeyi vizyon edinen ve ekonomide araştıran, bilgi üreten, öncü bir kurum olan İstanbul Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası (İSMMM) yeni bir projeye imza atmıştır.

İSMMM, Türkiye ekonomisi ve ekonominin temel unsurları arasında yer alan kişi ve kurumların saydamlığı ve halkın haber alma ilkeleri doğrultusunda yayınlamakta olduğu bilimsel raporlara bir yenisini eklemiştir. Söz konusu çalışmanın 3 ayağı bulunmaktadır; ekonomideki durumun tespiti amacıyla mali izleme ve sonuçları, önümüzdeki döneme ışık tutması amacıyla öngörülerin saptanması üzere beklenti anketi ve güven endeksi oluşturulmasıdır.

İSMMM dayanağını Anayasa'nın 135. maddesinden alan bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. Bu çerçevede meslek mensuplarının ortak mesleki ihtiyaçlarını karşılamayı, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmayı ve mesleki gelişimi sağlamayı amaç edinen Odamız, bunun yanı sıra dünya ve Türkiye gündemindeki gerek ekonomik gerek siyasi gelişmeleri izlemeyi, kamuoyunu bilgilendirmeyi görev bilmektedir.

Türkiye siyasi ve ekonomik yaşamında bir yol ayrımındadır. Yaklaşık 6 yıldır uygulanan ekonomik program ekonomide kazanan azınlık ile kaybeden çoğunluk olmak üzere ikili bir yapı oluşturmuş, gelir dağılımındaki uçurumu daha da derinleştirmiştir. 21. yüzyılın eşiğinde Türkiye çok önemli fırsatlar kaçırmakta, ekonomisini yüzyılın gereklerine hazırlayacağına, varlık satışları ve borçlanarak üretmeden tüketen, bir ithalat cenneti haline dönüşmektedir. Bütün kesimleri kucaklayan, ulusal ve ekonomik bağımsızlığa dayalı bir yol haritasına ihtiyaç olduğunu göz önüne alan İSMMM, ekonomik gelişmelerin duyurulması, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve yönünü arayan Türkiye'nin yeni yapısında bütün kesimlerin yer alması için bu projeye katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2007 yılı kritik bir süreçle başlamış, ekonominin seçim projeksiyonlarıyla ikinci plana atıldığı bir dönem olmuştur. Ekonomideki öncelikler tartışılmadan, toplumsal uzlaşı sağlanmadan ve yasal düzenlemelerin asıl uygulayıcısı durumunda olanların görüşleri alınmadan verilecek kararların, yapılacak düzenlemelerin başarılı olma şansı yoktur. Sağlıklı bir mali sistem kurulması ve işleyişinin sağlanması, ilgili kesimlerin tartışma ve mutabakatının sağlanması kadar, mevcut modelin sorunlarının ve mevcut verilerin çok iyi değerlendirilmesine bağlıdır. İSMMM bütün bu gelişmeler içerisinde ve sorumluluğunun ayrımında olarak "Türkiye Ekonomisine Bakış ve Beklentiler" projesini geliştirmiştir. Bu proje kapsamında Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi ile büyüme hızı, cari işlemler dengesi, faiz oranları, TÜFE, IMKB 100 Endeksi ve Döviz kurlarına ilişkin, alanında uzman kişilerin tahminleri alınarak hem geçen 6 aylık dönem değerlendirildi hem de gelecek 6 aylık döneme ilişkin beklentiler saptandı. Bu iddialı çalışmayla mali izlemede referans kurum haline gelmeyi hedef edinen İSMMM'nun araştırmasına göre, 2007 yılının Ocak ve şubat aylarında bütçe harcamalarıyla bütçe gelirleri arasında önemli bir fark olmuştur. Raporda detayları yer aldığı gibi her ne kadar 2007 Mart ayında bütçe gelirleri harcamalara göre daha yüksek gerçekteymişse de, Nisan ayında tekrar harcamalar gelirlerden daha fazla gerçekteymiştir. Bu, hükümetin seçim ekonomisi uygulamalarını teyid eder niteliktedir. 2007 yılı sonu itibariyle öngörülenden çok daha yüksek bütçe açığı verilmesi söz konusu olabilecektir.

Araştırmanın referans aldığı TCMB Beklenti Anketi ortalama olarak 80 gözlem içerirken, bu araştırmada Türkiye'nin önde gelen akademisyen, banka ve borsa üst düzey yöneticileri ve ekonomist gazeteci-yazarları arasından seçilmiş gönüllü 171 katılımcının paneli oluşturmasına dayanan, olasılık dışı örnekleme metodu kullanılmıştır. Çalışmanın genel seçim sonrası ulusal ve ekonomik bağımsızlığı ilke edinen bir Türkiye modeline ışık tutmasını umuyoruz.

Projeye ve sunulan raporlara katkısı olan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Yrd. Doç. Dr. Binhan Elif Yılmaz, Araş.Gör. Murat Çak ve Araş.Gör. Murat Şeker'den oluşan çalışma grubu ile istatistiki verileri sağlayarak büyük katkı sunan Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı Sayın Doç. Dr. Ahmet Kesik'e İSMMMÖ adına teşekkür ediyoruz.

*Yahya Arıkan
İSMMMÖ Başkanı*

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK MALİ GÖRÜNÜM

GENEL OLARAK MALİ GÖRÜNÜM	11
1. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ GELİŞMELERİ	13
1.1. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	16
1.1.1. ANALİTİK BÜTÇE SINIFLANDIRMASINA GÖRE MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ GERÇEKLEŞMELERİ	20
1.1.2. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİNİN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE AYLIK GERÇEKLEŞMELERİ	29
1.1.3. FONKSİYONEL VE EKONOMİK SINIFLANDIRMA DÜZEYİNDE MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ AYLIK GERÇEKLEŞMELERİ	36
1.1.4. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİNİN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE AY İÇİ GERÇEKLEŞMELERİ VE BAŞLANGIÇ ÖDENEKLERİ	40
1.2. SEÇİLMİŞ ÜLKELER BAZINDA BÜTÇE GİDERLERİNİN FONKSİYONEL KARŞILAŞTIRILMASI	46
1.3. BÜTÇE DENGESİ	56
1.4. BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİNE İLİŞKİN ORANLAR	58
2. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ GELİŞMELERİ	59
2.1. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	60
2.2. VERGİ GELİRLERİ İSTATİSTİKLERİ	71
2.3. VERGİ GELİRLERİNE İLİŞKİN ORANLAR	74
3. MERKEZİ YÖNETİM BORÇ GÖSTERGELERİ	75
3.1. İÇ BORÇ GÖSTERGELERİ	75
3.1.1. İÇ BORÇ STOKU	75
3.1.2. MALİ BASKINLIK	76
3.1.3. İÇ BORÇ STOKUNUN ALACAKLILARA GÖRE DAĞILIMI	77
3.1.4. İÇ BORÇ STOKUNUN VADE – FAİZ YAPISI	79
3.1.5. İÇ BORÇ STOKUNUN DÖVİZ - FAİZ KOMPOZİSYONU	81
3.1.6. İÇ BORÇLANMANIN İHRAÇ YÖNTEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI	83
3.1.7. İÇ BORÇ SERVİSİ	83
3.2. DIŞ BORÇ GÖSTERGELERİ	84
3.2.1. DIŞ BORÇ STOKU	85

3.2.2. DIŞ BORÇ STOKUNUN ALACAKLILARA GÖRE DAĞILIMI	86
3.2.3. TOPLAM DIŞ BORÇ STOKUNUN VADE YAPISI	86
3.2.4. DIŞ BORÇLARIN BORÇLULARA GÖRE DAĞILIMI	87
3.2.5. DIŞ BORÇ STOKUNUN DÖVİZ-FAİZ KOMPOZİSYONU	88
3.2.6. DIŞ BORÇ SERVİSİ	90
3.3. TOPLAM BORÇ STOKU GÖSTERGELERİ	91
3.3.1. TOPLAM BORÇ STOKU	91
3.3.2. TOPLAM BORÇ STOKUNUN DÖVİZ-FAİZ KOMPOZİSYONU	92
3.3.3. KAMU NET BORÇ STOKU	92
3.4. BORÇ GÖSTERGELERİNE İLİŞKİN ORANLAR	93
3.5. ÜLKE KARŞILAŞTIRMALARI	96

İKİNCİ BÖLÜM

EKONOMİYE GÜVEN VE BEKLENTİLER ANKETİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI ve YÖNTEMİ	99
2. BEKLENTİ ANKETİ SONUÇLARI	100
3. EKONOMİYE GÜVEN ENDEKSİ	100
4. ODAK GRUBU SONUÇLARI	107

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri-2006	17
Tablo 2. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri-2007	18
Tablo 3. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri/GSMH (%) 2006	19
Tablo 4. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri/GSMH (%) 2007	19
Tablo 5. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri/Bütçe Toplamı (%) 2006	20
Tablo 6. Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri/Bütçe Tahmini (%) 2007	20
Tablo 7. 2006 Yılı Düzeltilmiş Merkezi Yönetim Bütçesi (milyar YTL)	21
Tablo 8. Analitik Bütçe Sınıflandırmasına Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri Gerçekleşmeleri-2006	22
Tablo 9. Analitik Bütçe Sınıflandırmasına Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri Gerçekleşmeleri-2007	25
Tablo 10. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Aylık Gerçekleşmeleri-2006	30
Tablo 11. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Aylık Gerçekleşmeleri-2007	32
Tablo 12. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Aylık Gerçekleşmeleri / GSMH (%)	33
Tablo 13. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Aylık Gerçekleşmeleri - Bütçe İçindeki Pay %	35
Tablo 14. 2006 Yılı Fonksiyonel Ve Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Merkezi Yönetim Kümülatif Bütçe Gerçekleşmeleri	37
Tablo 15. 2006 Yılı Mayıs Ayı İtibariyle Fonksiyonel Ve Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Merkezi Yönetim Kümülatif Bütçe Gerçekleşmeleri	38
Tablo 16. 2007 Yılı Mayıs Ayı İtibariyle Fonksiyonel Ve Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Merkezi Yönetim Kümülatif Bütçe Gerçekleşmeleri	39
Tablo 17. 2006 – 2007 Mayıs Ayı İtibariyle Fonksiyonel Ve Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Merkezi Yönetim Kümülatif Bütçe Gerçekleşmeleri Artış Oranları	40
Tablo 18. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ay İçi Gerçekleşmeleri ve Başlangıç Ödenekleri-2007	41
Tablo 19. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ay İçi Gerçekleşmeleri / Başlangıç Ödenekleri-2007 (%)	42
Tablo 20. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ay İçi Gerçekleşmeleri / Başlangıç Ödenekleri-2006 (%)	43
Tablo 21. Seçilmiş Ülkelerde Genel Kamu Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	46

Tablo 22. Seçilmiş Ülkelerde Ekonomik İşler ve Hizmetler (Bütçeye Oranı %)	47
Tablo 23. Seçilmiş Ülkelerde Savunma Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	48
Tablo 24. Seçilmiş Ülkelerde Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	49
Tablo 25. Seçilmiş Ülkelerde Çevre Koruma Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	50
Tablo 26. Seçilmiş Ülkelerde İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	51
Tablo 27. Seçilmiş Ülkelerde Sağlık Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	52
Tablo 28. Seçilmiş Ülkelerde Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	53
Tablo 29. Seçilmiş Ülkelerde Eğitim Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	54
Tablo 30. Seçilmiş Ülkelerde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri (Bütçeye Oranı %)	55
Tablo 31. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Başlangıç Ödenekleri	56
Tablo 32. Bütçe Dengesi Grafik 1. Bütçe Dengesi /GSMH (%)	56
Tablo 33. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYİH (%)	57
Tablo 34. 2006 Yılı Genel Bütçe Gelirlerinin Ay İçi Gerçekleşmeleri (2007 Yılı Bazında)	61
Tablo 35. 2007 Yılı Genel Bütçe Gelirlerinin Ay İçi Gerçekleşmeleri	62
Tablo 36. 2006 Yılı Genel Bütçe Gelirleri Ay İçi Gerçekleşmelerinin GSMH'ye Oranı (%)	64
Tablo 37. 2007 Yılı Genel Bütçe Gelirleri Ay İçi Gerçekleşmelerinin GSMH'ye Oranı	65
Tablo 38. Vergi Gelirleri Aylık Gerçekleşmeler 2006	66
Tablo 39. Vergi Gelirleri Aylık Gerçekleşmeler-2007	67
Tablo 40. Vergi Gelirleri Aylık Gerçekleşmelerinin GSMH'ye Oranı 2006	69
Tablo 41. Vergi Gelirleri Aylık Gerçekleşmelerinin GSMH'ye Oranı(%)-2007	70
Tablo 42. Vergi Gelirleri Tahakkuk-Tahsilat Oranı	71
Tablo 43. Vergi Yüğü	72
Tablo 44. Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payı (%)	73
Tablo 45. OECD Ülkelerinde Vergi Yüğü	73
Tablo 46. Vergi Esnekliğı	74
Tablo 47. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinin Genel Bütçe Gelirleri İçindeki Payı (%) 2006-2007	74
Tablo 48. Bütçe Gelirlerinin Bütçe Giderlerini Karşılama Oranı	74
Tablo 49. İç Borç Stoku – Aylık (Milyon YTL)	75
Tablo 50. İç Borç Stokunun Alacaklılara Göre Dağılımı – Aylık (Milyon YTL)	78
Tablo 51. Ağırlıklı Ortalama YTL Mevduatı Faiz Oranları (%)	79
Tablo 52. Merkezi Yönetim İç Borç Stokunun Döviz-Faiz Yapısı (Milyon YTL)	82

Tablo 53. Merkezi Yönetim Dış Borç Stoku – Aylık (Milyon YTL)	85
Tablo 54. Toplam Dış Borç Stoku (Milyon \$) - % GSMH	85
Tablo 55. Dış Borç Stokunun Alacaklılara Göre Gelişimi (Milyon Dolar)	86
Tablo 56. Merkezi Yönetim Dış Borç Stoku Vade Yapısının 2007 Yılı Seyri	87
Tablo 57. Dış Borç Servisi (Milyon Dolar)	90
Tablo 58. Toplam Borç Stoku	91
Tablo 59. Toplam Borç Stokunun Döviz-Faiz Yapısı	92
Tablo 60. Kamu Net Borç Stoku (Milyon YTL)	93
Tablo 61. OECD Ülkeleri ve Türkiye – Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku	97

GRAFİK LİSTESİ

Tablo 32. Bütçe Dengesi Grafik 1. Bütçe Dengesi /GSMH (%)	56
Grafik 2. Bütçe Dengesi – Faiz Dışı Denge	57
Grafik 3. Gelirlerin Giderleri Karşılama Oranı	58
Grafik 4. Bütçe Gelirleri/Bütçe Giderleri – Faiz Gideri/Vergi Geliri	58
Grafik 5. İç Borç Stokunun GSMH'ya Oranı	76
Grafik 6. Mali Baskınlık (İç Borç Stoku/M2Y)	76
Grafik 7. İç Borçlanma Bileşik Faiz Oranları	80
Grafik 8. İç Borç Stokunun Vade Yapısı (Ay)	80
Grafik 9. İç Borçlanmanın İhraç Yöntemlerine Göre Dağılımı	83
Grafik 10. İç Borç Anapara ve Faiz Ödemeleri	84
Grafik 11. Toplam Dış Borç Stokunun Vade Seyri	87
Grafik 12. Toplam Dış Borç Stokunun Borçlulara Göre Dağılımı	88
Grafik 13. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonu (2007 Mayıs)	88
Grafik 14. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonunun Gelişimi	89
Grafik 15. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun Faiz Kompozisyonu (2007 Mayıs)	89
Grafik 16. Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun Faiz Kompozisyonu Gelişimi	89
Grafik 17. Dış Borç Anapara Ödemesi / Dış Borç Servisi	90
Grafik 18. Dış Borç Faiz Ödemesi / Dış Borç Servisi	91
Grafik 19. Net İç ve Dış Borç Stoku (%)	93
Grafik 20. Kişi Başı Borç Yüğü	93
Grafik 21. Dış Borç Stoku / GSMH	94

Grafik 22. Dış Borç Stoku / İhracat	94
Grafik 23. Dış Borç Servisi / GSMH	95
Grafik 24. Dış Borç Servisi / Döviz Rezervleri	95
Grafik 25. Dış Borç Servisi / İhracat	95
Grafik 26. Dış Borç Faiz Ödemesi / GSMH	96
Grafik 27. Toplam Borç Stoku / GSMH	96